

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto . . .	6 for. 20 kr.
" pol leta . . .	3 " 30 "
" četert leta . . .	1 " 70 "
" mesec . . .	— " 60 "
Po pošti:	
Za celo leto . . .	7 for. 50 kr.
" pol leta . . .	3 " 80 "
" četert leta . . .	2 " — "
" mesec . . .	— " 70 "

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiškuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. posem.

Št. 78.

V Celovcu v saboto 29. septembra 1866.

Tečaj II.

VABILO.

Poslednje četertletje se bliža in tudi mi se bližamo slovenskim rodoljubom ter jih lepo vabimo, naj se vsi, katerim naročba čeka, tudi za poslednje tri mesece na „Slovenca“ naročé. Pred durmi so nam kaj imenitne dogodbe, ko se bojo avstrijski narodi na „prostej poti“ pogajali za stran državnoopravnih zadev. Zatorej je vsakemu narodu živa potreba, da časnike, ki branijo njegove pravice in svetinje, tudi podpira. Slovenci! ne zanašajte se na tuje moči, ne deržite križem rok, ne zategujte svojih mošnjic, timveč zaupajte na samo-svoje lastne moči, postavite se na svoje noge, — videli bote, da pojde nam za glavo! Ako nas ne goljufajo vsa znamenja, imamo še pričakovati britkih ur in pili še bomo veliko pelina! Podpirajte časnike, ki se za vas vojskujejo! Zatorej prosimo, da se še kaj novih naročnikov oglasi; tudi ponavljamo svojo staro, lepo prošnjo, naj č. gg. svoj stari dolg poravnajo, in pričakujemo, da bode vsak naročnik dopolnil svojo dolžnost.

Kdor je volje vnovič si „Slovenca“ naročiti, naj nam to naznani še pred koncem tega meseca, da vemo, koliko iztisov potrebujemo; cena za četert leta znaša po pošti 2 gld., brez pošte 1 gld. 70 kr. — Ako število naročnikov vsaj za 100 poskoči, bomo prevdarjali in poskušali, „Slovenca“ prihodnje leto ali trikrat na teden ali pa vsaj dvakrat v večej obliki na svitlo dajati. Rodoljubi pomagajte!

V Celovcu 20. septembra 1866.

Lastnik in vrednik.

Naš program po vojski.

VI a.

Od Savine 8. septembra.

V poslednjem svojem dopisu sem bil slovenske rodoljube pozval, naj izgovorijo svoja mnenja, ali bi historična ali narodna skupina bila primerna za politično samostalnost Slovencev? Oglasil se je bil eden dopisovatelj, kateri je zagovarjal historično skupino. Od onih mal se je Avstrija vsa spremenila in dogodbe so bile tako neskončno velike, da smo vsi le stermeli in v strahu pričakovali osodo naše domovine. Sedaj je mir in dolžnost vsakega pravega domoljuba je popravljati razdermano poslopje. Mi hočemo v Avstriji politično živeti, ali ne kot hlapci, torej je tudi za nas prebivališče potrebno. Ali ktero? Takošno, da v njem prebivajo otroci ene matere, ker se še najboljše zastopijo. Ni davno, kar je znan publicist v „Nordd. Allg. Zeitung-u“ misel

sprožil, naj se Avstrija na federalni podlagi osnuje in naj se napravi severno-slovanska, gališka, ogerska, nemška in jugoslovanska skupina. Po mojih mislih je ta pravo zadel! Mi Slovenci smo preslabo politično telo, zato nam treba pridruženja k močnejšemu. Zakaj bi južnim sosedom roke ne podali? Delajmo, da vsi avstrijski Jugoslovani dobijo eno dvorno kancelarijo s tremi odseki, enega za Serbe, drugega za Hrvate, tretjega za Slovence. V Zagrebu naj se napravi najvišja deželna sodnija, v kateri zopet lahko obstojijo trije odseki za Serbe, Hrvate in Slovence. V Zagrebu bi stanoval ban za trojedno kraljevino, kakor politični in vojaški poglavar, v Ljubljani pa cesarjev namestnik za slovenske pokrajine, oba pa bi stala pod jugoslovanskim dvornim kancelarjem. Vseučilišče in akademija bi bila vsem Jugoslovonom občna znanstvena zavoda s hervaško-serbskim podučnim jezikom, gimnazije v Mariboru, v Celji, v Ljubljani, v Novem mestu, Gorici itd. znajo rabiti slovenski jezik pri podučevanju, vendar hervaško-serbski mora tudi obligaten biti, da se pozneje mladina lahko v njem podučuje. Jugoslovanska skupina bi imela dva zbora, enega v Zagrebu za trojedno kraljevino, drugega v Ljubljani za slovenske pokrajine. Po doveršenih domačih zadevah bi znala obadva se sniti na generalni zbor, kateri bi enkrat v Zagrebu, drugokrat v Ljubljani se sešel in pretresaval občne zadeve. Vse to je mogoče in Avstriji ni škodljivo. Kakor je cesar Karol VI. pragmatično sankcijo dal sprejeti in priseči od stanov pojedinih kraljestev in dežel, tako jo sedanji svitli cesar naj da priseči od pojedinih narodov avstrijskih. Politični ustroj pojedinih dežel ni bil zmirom enoisti, opominjam samo na kraljevino Ilirijo. Ne reke in gore samo, narodi so duša in vezilo Avstrije, in ako so ti zadovoljni, bode monarhija naša še zmirom oblast perve verste in močna, da odbije vsak sovražen napad. Nemška skupina bi imela svoje središče na Dunaji, tam svoj generalni zbor in bi kakor celotno telo bila varovana vsakega potujčevanja in po svojih moralnih in intelektualnih močeh bi še zmirom imela nadvažje čez druge in dobrotvoren vpliv gledé omike.

Tukaj imate moje mnenje dobro prevdarjeno in premišljeno, — le tako znamo politično obveljati, razkosani, kakor sedaj, ne opravimo nič, mi imamo nekoliko političnih tiraileurjev, ali za nami ne stoji nobena zmagonosna vojska.

Ako se te ideje živo ne poprimemo, pustimo politizovanje, in rajši svoje moči obračajmo v prid odgojitve in omike, da pospešimo materijalno blagostanje našega naroda.

VI b.

Iz Haloz. R. B.

Neprijazna osoda je Slovence nastanivše se v sedanjih seliščih neusmlijeno šibala, tuji živelj je srkal neprenehoma mozeg našemu narodu, hoté ga prestopiti v svojo tvarino, ter sebe krepiti. Nemeč je žrl na se-

veru, Lah na zapadu in pozneje Madjar na vzhodu; na srce se mu je vlegla mora, da kri popivši sebe podkrmi, nas pa pokonča. Ni zadosti, čeravno že dolgo bivajoči pod žezlom avstrijskim in zdržema v eni gro-madi živoči, vendar smo bili raztrgani na šest kosov, da bi nas posamne in razdeljene lože potujili, kakor se posamne palice lože steró, nego zvezane v breme; kakor menjšina smo bili privrženi večini, ktera nam nikoli ni priznala pravice. Za Prekmurce kot Slovence madjarske vlada nikdar ni skrbela, še ne zmeni se za nje, zato so prekoredno zapuščeni, tudi vladništvo v dušnem obziru ne skrbi za nje dovoljno. Slovenci na malem Štírskem smo le peta in krma Nemcem bili in hočejo, da smo še dalje, vsaj več dače so nam razmerno nakladali in več junakov v vojsko jemali. Ako smo se oglasili v zboru, da smo narod, da hočemo ravnopravnost, posmehovali in zaničevali so nas, dali pa ničesar, kar nas ide po Bogu in pravici. Na Koroškem so Slovenci prislonjenci, v zboru se celó nič ni na nje gledalo; na Kranjskem je Schmerling vedel volilni red tako splesti, da so narodnjaki v menjšini bili; na Goríškem so z velikim trudom se vspeli na enako višino s Lahoni; kako so nas čertili v Porečji, vemo predobro. Tako razceptjeni in požrešnemu pozaju namenjeni za mastno južino smo se vendar vzdržali po neopešanem trudu, borbi in bujenji narodne zavesti ter lani se zedinili za notranjo-avstrijsko skupino iz dveh dobro znanih razlogov. Bi li se bila uresničila, morebiti bi se razmere bile nekoliko zboljšale, vendar se ne bi dalo ogniti kosanju in ujedanju predrznih in nadvladati vajenih mejašev. Dokler bodemo zborovali po sedanji osnovi, ves trud je zastonj, kvar za izvrstne može, kateri se močijo in tratijo moči brez uspeha, sreče ondi nikoli ne najdemo, ako bi sto let k njim hodili svojih pravic beračit. Pustimo mi Nemce, Nemci pa naj nas pusté pri miru, naj se zberó v skupino, kakor jim je drago, nas pa tudi ne smejo ovirati v razvoji in ustroji. Mi se hočemo pogoditi se vsemi narodi avstrijskimi na podlagi pravice, da si polno političsko in narodno svobodo zagotovimo proti vladi. Mi Slovenci vidimo iz zgodovine, da ni za nas drugega rešila, nego slovenska skupina, t. j. zedinenje vseh zdržema živočih Slovencev pod eno narodno upravo, z enim zborom in kancelarjem, ali kako se ta zastopnik pri vladi naj imenuje. Bi li se vladi ta skupina razmerno proti drugim skupinam premala zdelá, kaj pa je, pridružimo se našim po krvi in govoru bratom Hrvatom, da bodemo z njimi skupina jugoslovanska.

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju. (Kaj in kako? Dva namestnika. Centralisti. Generali pa politika. Cesar.) Še vedno se nič gotovega ne sliši, kaj in kako da misli ministerstvo početi. Da je poslednje dni močno dualistični veter pihal, je znano; pa tudi še zdaj se ne kaže nič prida. Le to

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Prosta in spet ne prosta pot! — Šole. — Nova cerkev. — Kolera). Minulo obletnico 20. septembra je pač moral minister Belcredi videti in čutiti, da se prijatli in nasprotniki obračajo od njega, ker je nekako ustavil ali celo popustil tisto „prosto pot“, katero je tako slavno in s tolikim upanjem nastopil. Res da je preteklo še le eno leto, kar se nam je upanje boljših časov dalo, ali vendar moramo čez leto in dan z žalostjo spoznati, da, če pojde porazumenje tudi po tej poti tako slabo naprej, ne pridemo tako hitro do zaželenega cilja in konca, zlasti če še ministerstvo ne gleda na vse narode in jim kakor nalašč take može za namestnike daje, v katere nimajo nobenega zaupanja. Taka je na Kranjskem in Štajerskem in ravnokar naznanjamo na na drugem mestu, da so tudi Čehom Rothkircha za namestnika dali. To se nam nikakor ne zdi pravo! Ravno tako se nam tudi jako čudno dozdeva, ker slišimo, da na Dunaju zdanje prizadevanje slov. rodoljubov nič kaj po volji ni. Za Boga, ministerstvo saj ne misli — proti ustavi — kaj za nas brez nas storiti! Če nas je tudi majhno število, vendar pa nismo nič manj vredni, kot Madjari ali Nemci, ker cesar je vsem — tedaj tudi nam — enake pravice zagotovil. Ministerstvo naj tega nikar ne pozabi, kakor delajo njegovi listi, ki skoraj nikoli nič slovanskih mnenj ne omenjajo. To ni prav! — Ker se tukajšnja poslopja še le zdaj čedijo in popravljajo, sklenilo se je, da se vse šole še le začne 15. oktobra. — Nova protestantska cerkev se bo jutri 30. sept. slovesno odperla. Zidanje je lepo in okusno, zvonovi in orgle pa so delo znanih ljubljanskih mojstrov. — Kolikor smo slišali, bile so do zdaj 2—3 osebe od kolere napadene. Ne vemo pa, kaj da našo „Klagenfurterico“ tako zelo veseli, da vsak primerljivej, resničen ali neresničen, berž svetu naznani in tako ljudi straši. Tu se jej vendar tako zelo ne mudi!

Iz Dolensko-krške okolice. (?) (Kako je strto? — z našim imetjem? — z našo gosposko in z našim novim društvom?) Res so pri nas kot priprostih ljudeh velevažne novice, da bi jih svet z veseljem čital, bele vrane; a vendar, ker redko katerikrat „Slovenec“ od tod kaj prinaša, naj mu vsaj jaz najprej naznanim, da trta v tej okolici dokaj lepo kaže, kjer ni pozebla, ali je toča ni zadela. Le nekaj premrzlo je, da nič kaj po godu

ne zori, in kakor sploh ob deževju spodnje grozdje gnjuje, ki nam bo za „poberin“, kajti marsikdo vsaj te čobodre željno pričakuje, ker je staro kapljico ali že sam za potrebo prodal, ali so mu jo pa drugi za to postavljeni gospodje na boben deli. Sploh ima gosposka v naših krajih dovolj posla, da prodaja revežem zadnje imetje, menda misleča, da vsaj tu mora še kaj biti, kamor ni bilo onih vragov, ki so po Českem, kakor kdaj kobilice po Egiptu, pri cemperu vse požrli. Kaj bo, se vprašujemo, in oni, ki pravijo, da sam Bog ve, menda zadevajo najbolje. Čudno in prečudno je le, ako nas že tako sistematično slačijo ali prav za prav odirajo, da imajo še zmiraj nemške helebarde za orožje, da ko je ubogi vinščak vidi, še ne more vedeti, da mu jutrašnji den z beraško palico žugajo, akoravno se je svoje dni po tevtonskih orožnicah sprehajal. Naši gospodje sicer vsi znajo lepo našinski, in nekatere paznam, da nimajo nikakor nasprotno volje; zato morajo že za eno kakor za drugo imeti kaka „skrivna povelja.“ Torej, gospôda! le vdihajte, saj vsaka reč le en čas trpi — rekel je oni, ki je vojaka zibal.

Povem naj še, da se je v Krškem rodilo društvo, pa revše ni še krščeno. Očetje so si v laseh zarad imena, bi bil li Janez ali Caharija — „Leseverein“ ali čitavnica. V tej zadregi, kakor sem slišal, je menda nek šaljiv individuum krške inteligencije predložil premodri nasvet, da naj se krst čisto izpusti. Vendar, ker mora, ako ima količkaj človeške podobe, pri nas krščen biti, svetujem vam, ljubi Krčanje! krstite ga za: pol miši, pol ptiča — slovensko-nemškega pankerta! Valovi Save pa naj vas izbistrijo, da Krško je slovensko mestice, akoravno so gospodičine njegove „frajlice“, da „summa summarum“ ne bote „šalobardice!“

Iz Polja pri Beljaku. 21. sept. ž (Od vojske. — Naša cesta. — Griža. — Letina in vreme.) Tukaj se še zmiraj kaj sliši od vojske govoriti. Vsak vé še kaj povedati, da, večkrat, tudi kaj tacega, kar se gotovo nikjer zgodilo ni. Ljudje pač nimajo časnikov in le govorijo, kar v mestu ali od drugih slišijo. Če jim od vojske praviš, zelo radi te poslušajo in pozabijo na vse drugo.

Zadnje nedeljo (16. sept.) je bila pri županu seja zavolj naše ceste, katero je velika nevilhta (4. in 5. avg. t. l.) na več krajih zelo pokončala. Sklenilo se je, da naj pošlje vsak posestnik k popravljanju ceste

Besednik.

Vsakovrstna roba po grošu.

(Naši dopisniki. Rogatec in slovensčina. Čitalnica v Rogatecu. G. Rogački.)

—o—. Od gornje Sotle.

(Konec.)

Evo! ta hip ti stopi v sobo prijatelj moj, mlad pa iskren domorodec blizu Rogateca doma. V desnici je nosil poslednji list „Slovenca“.

„Zdravo brate!“ in podala sva si desnice, med tem ko sem jaz z levico nehoté se počohal za ušesom mené, da sem se prenglil s svojim srdom nad Rogačani. Povem mu, kar mi je težilo srce, in kako da sem že s pestjó žugal Rogačanom, da pa sem se najberže prenglil, ker sem zdaj vendar le „Slovenca“ v Rogatecu zagledal.

„Počasi brate!“ zavrnó me prijatelj. Ovi „Slovenec“ ti je pa tudi edini v vsej rogaškej fari, in še ta dohaja še le zdaj v Rogatec, odkar sem jaz na počitnicah tukaj. Rogačani ti „Slovenca“ še po imenu niso poznali poprej!“

Zdaj pa veš, mili čitatelj, zakaj iz rogaške in sploh gornje-sotlanske okrajine nikoli nič ne čitaš v našem „Slovencu“.

„A kako inace stoji slovenska reč v Rogatecu?“ prašam nadalje tovarša.

„Žalostno! Ima ti sicer tukaj nekoliko gospodov, katerim za Boggedaj ne bi smel reči, da niso domorodci. Ali tužna nam majka! da bi bili vsi narodnjaci naši po njihovem kopitu. Prva dolžnost slednjega domorodca je vendar, da z vso močjo podpira napredek slovenstva. Ali kjer sebični materijalizem vlada, ondi nikoli pravega domorodstva našel ne bodeš. — Č. gg. duhovnika, gg. učitelja, g. okrajni predstojnik in še nekoliko družih uradnikov — vsi radi slišijo, ako se jim pravi, da so domorodni Slovenci. Ali kako sem rekel slabo domorodstvo po njihovem pojmu!“

Cerkev je slovenska, ker drugačna biti ne more, ako ravno bi Rogačani (tržani) rajši nemške pridige poslušali. Šola je sicer slovenska, a vendar gg. učitelja nemščino veliko več štulita, ko je treba. In kaj poročem o uradnih! Da tu pa tu kakov slovenski poziv izleze iz njih, to ti je vsa „gleichberechtigung“ v rogaških uradnih.

Družba sv. Mohora ima v celej rogaškej župniji deset udov, a kaj je to za žup-

nijo, ki šteje dva tisoč duš! Slovenska matica pa je tudi ne motim se, če rečem, še celo neznana stvar.

Č. g. dekan si deržijo „Novice“ pa „Zg. Danico“, g. kaplan razun „Slov. prijatelja“ nič, gg. učitelja dobivata „Učiteljskega tovarša“, in še nek kmet naročil si je „Novice“, „Slovenca“ kakor sem še omenil, Rogačani še komaj da po imenu poznajo“.

Tako je govoril moj rogaški prijatelj. Žalosten sem poslušal njegov žalostni popis, in od besede do besede si ga zapazil, kakor si ga dragi moj bratec! ravno zdajle čital.

Rogatec je prav prijazen tržič ob Sotli, od Celja, Maribora in Ptuja skorej enako daleč odstranjen, na hervaški meji, blizu Krapine in Pregrade: in če je nam Slovincem za razvitek slovenske narodnosti in zavesti na spodnjem Štajerskem še najmanj dveh ali treh čitalnic (v Ljutomeru, Rogatecu in v Brežicah) živo potreba, gotovo ni ga kraja za čitalnico bolj pripravnega, nego je Rogatec že samo zavoljo njegove pripravne lege. Ali dasiravno je lega rogaškega trga tako pripravna za čitalnico, vendar nimamo veliko nade, da bi se tu kmalu dal na noge spraviti tak narodni dom. K temu je treba poguma, dobre volje pa pravega slovenskega

enega delavca in oskrbi potrebno vožnjo; kateri pa tega ne more, naj pa v denarju kaj da. To delo se bo zdaj kmalo začelo, ker na polju ni več toliko opraviti.

Iz vasi Trebnje (2 uri od nas) se sliši, da tam griža hudo razsaja. Tudi v naši občini je ta bolezen že enega iz sveta spravila. Zdaj je pa vendar že povsod boljši.

Letina tukaj še dosti lepo kaže. Žito se je ravno kar poželo in tudi lepo pospravilo. Posebno lepe klaje se je dosti napravilo. Tako bo kmetu vsaj mogoče, iz tega kak goldinarček dobiti, da bo davke plačati mogel. — Jabelk in hrašk je pa le malo videti, ker se ljudje s tem pridelkom tudi le malo pečajo! — Vreme je bilo zdaj neke dni prav prijazno, ta teden pa ne posebno. V torek je celo sneg gore obelil. Ker je na planinah že premerzlo, se je tudi že vsa živina raz njih domu prignala.

Iz spodnjega Štajerja. Že je bil „Slovenec“ naznanil, da je dvema učiteljema iz Celjske glavne šole, namreč gg. Fassl-u in Schellander-u po popečiteljskem ukazu od 15. januarja 1866 št. 6301 zaukazano, da se morata do 1. sept. slovenskega jezika popolnoma naučiti in se svedočbama spričati, ako hočeta svoji službi obdržati. Zanašata se še zmiraj na staro krivico, ki se je Slovincem godila. Zdaj je že zopet 1. okt. blizo. G. Fassl je dobil je že zopet od svojega prijatelja g. Konška spričevalo od svojega prijatelja g. Konška v Ljubljani, Schellander ga pa še do sedaj nima.

Ne sliši se nič, da bi ministerstvo bilo že službi razpisalo, ker se res nista z veljavnim dokazom, da znata slovenski, spričala. Ako se ta stvar sama sebi prepusti, ostane vedno krivica Slovincem.

Torej Vas, prečastiti gospod, prosim v imenu več gospodov, da razodenete svoje mnenje o tej reči, in storite, kar bi bilo boljše.

Pristavek vredništva: Mi ne moremo ničesar storiti, kakor to krivico pred celim svetom odkriti. Ali tistih gospodov, ki so ta ukaz izdali, sveta dolžnost je budeti nad tem, da se njih ukazi tudi spolnujejo. G. Schmerling sicer za take ukaze svoje ni veliko moral, kakor vidimo pri vodju nemške glavne šole v Celovcu, — od Belcredija se pa vendar nadjamo več pravičnosti.

Pri Celju—y. (Dve šoli.) Na južno zapadnej strani savinjske doline — ravno Žavcu nasproti — leži fara Griže, od koder

je preprijazen razgled po srednji savinski dolini. V tej župniji ste dve šoli, tarna v Grižah in pa fabrična šola v Libojih. Gosp. učitelj T., znan slov. domoljub, je za šolo prav kakor vstvarjen. On si veliko prizadeva in večidel v vseh obzirih s hvalevrednim vspohom. To pa mora človeka še bolj razveseliti, da se tudi s slovenščino tako pridno vkarja in otroke tudi v lepem domačem petji podučuje. Le tako naprej!

Velike hvale vredno je to, da je fabrikant g. Fr. v Libojih za otroke ondanjih delavcev posebno šolo na svoje stroške napravil in da tudi učitelja sam plačuje in celo šolo vzdržuje. Vspah te šole je pa le srednji. Vzroki temu so mnogi, med drugimi je ta, da se otroci skorej le nemški podučujejo. Ta vzrok ima zopet druga dva vzroka, namreč da imajo nekteri otroci nemške starše, in pa ker menda g. posestnik tovarničin to tudi zahteva. O tej šoli torej ne govorimo dalje, vsaj bi tudi bilo bob ob steno.

Po majhnem prizadevanji gospodov, ki so za to poklicani in sposobni, bi se obe slov. družbi — posebno pa celovška — v Grižah bolje razširjale. Na delo!

Od Dravberden. ?? (V pojasnilo.) Dasiravno danes, ko to pišem, silni dež lije, mora vendar na političnem polju velika suša biti, da uradni list „Klagenfurter Ztg.“ tolikanj smešne in do malega izmišljene reči iz našega kraja po „Telegrafu“ posnema in jih svojim bralcem, ne vem, ali za juterk, ali za južino, ali za večerjo ponuja. Kdo se ne bi tu nehoté spomnil nemškega pavliha bar. Mühlhausen-a, kadar kateri dopis iz našega kraja v „Teleg.“ ali „Kl. Z.“ bere? Ni me pa volja tu govoriti od dvojnega umora v nekem kraju na Koroškem, od katerega tu do zdaj nihče ne vé; pojasniti hočem le tisto strašno (?) nesrečo, ktera se je praznik Marijnega imena tukaj prigodila. Sicer pa je že „Draupost“ to reč nekoliko pojasnila in imenovana lista dobro zavernila, pa vendar je njeno pojasnilo še prestrašno za naša občutljiva, hribovska serca. Dovolite mi torej, da Vam jaz, ki tukaj stanujem, tisto „entsetzliches Drama“, kakor pravi „Draupost“, tako popišem, kakor sem od brodnika samega, ki je ljudi vozil, in od pričujočih gledalcev slišal. — Da je bilo še čez 10.000 romarjev k cerkvi sv. Križa prišlo, je gola resnica, ker gnječa v cerkvi in okoli cerkve je bila tolika, da se nihče še kaj tacega ne spominja. Pri spovednicah je bilo tako natlačeno ljudi, da

spovedniki skorej iz spovednic niso mogli. Naj bi bilo prišlo še 10 spovednikov, gotovo bi bili imeli vsi dosti opraviti. Že v saboto popoldne ste prišle dve veliki procesiji in nemškega št. Ozbalda in Eibiswalda, ktere ste bile od Dravberškega in domačega duhovnika sprejete. Na večer pred litanijami pozdravi romarje še domači duhovnik v nemškem in slovenskem jeziku. Drugi den so izverstno pridigovali gg. Voza in Fric slovenski, g. Špenko pa nemški, in službe božje so se zaporedoma verstile, med kterimi so izverstni Pokerški pevci s premilimi napevi in krasnimi pesmi verne k pobožnosti budili. Posebno je dopadala pesem (piano) med povzdigovanjem. Po dokončani popoldanski službi božji se povernejo romarji vsak na svoj kraj, in prijazen hribec je bil spet prazen, če izvzameš tiste, od kterih Zveličar pravi, da se jih nikdar manjkalo ne bo! Nekoliko čez 200 romarjev obojnega spola se hoče po Dravi na Štajersko peljati. Tolika množica je bila pa za šajko nekoliko pretežka, in ker so ljudje le bolj na eni strani stali ali sedeli, jame se šajka proti desnemu bregu (ne levemu, kakor pravi „Draupost“, ker to bi bilo silno slabo za nje) nagibovati. In sedaj — oh strah in groza! — nekoliko ljudi v plitvo Dravo proti bregu iz šajke poskače. Ti so šli po prestani kopeli (saj je bilo pa tudi hudo vroče!) zdravi in veseli po suhem in peš proti domu, oni pa, ki so v šajki ostali, še bolj veseli po vodi naprej. To je torej ves tisti „entsetzliches Drama, — heroische Entschlossenheit — herzzereissender Anblick!“ in kar je take nepotrebne pomade še več.

Iz Tominskega. (Narodna zavest. Akademija v Kološvaru.) Narod slovenski se je zbudil iz večstoletnega spanja. Spoznal je tu pa tam tudi že priprosti kmet, da v sedanjih dobi mu ne zadostuje več motika, temveč da mu je treba omisliti si tudi verlo pisanih knjig. Ni pa primernejših za ljudsko omiko kot so knjige „družbe sv. Mohora“, kterej se udje od leta do leta množijo. Tudi na Tominskem imamo že lepo število letnih in dosmertnih udov. Najbolj pa je začela v Volčeh narodna zavest napredovati. Lansko leto je štela ondotna fara enega samega uda, letos jih ima pa že osem. Le tako naprej, da tudi pri Vas slovensčini lepši dnevi napočijo! Tudi bi se dalo v volčanskej fari, ki šteje 2000 duš, po izgledu Poddrazanov „bralno društvo“ napraviti. Kakor slišimo, bil bi ondotni g. župan J. K. sposoben mož kaj tacega ute-

srca, — a pri rogaških domorodcih tega ne najdeš! Če vse vkup zvežeš, vendar ne bodeš dobil nijednega pravega! — Žalostno da morem in moram ovo trditi, ali vendar je resnica! Živo bi trebalo, da bi celjska, mariborska ali ptujška čitalnica v Rogatecu napravila besedo, da bi se tako Rogačani napravila besedo, da bi se tako Rogačani malko probudili in predramili iz narodnega spanja. Ko bi prišli čitalničarji celjski, mariborski in ptujski, da bi došli tudi sosednji Hervatje: ni vrag — da bi ti malo ne razbudili zaspanih Rogačanov! Dajte, premislite!

Dozdaj sem rane sekal in zabavljal Rogačanom, zdaj pak hočem kot moder zdravnik tudi malko ove rane obezati. Stavim kaj, da si ti, moj čitatelj, po gornjem popisu misliš, da je Rogatec poslednji trg na svetu in da vsi Rogačani vkup še piškavega oreha vredni niso. Ali temu ti ni taka: Rogatec ti gotovo ni še poslednji izmed trgov Slovenije naše. Da ti ovo dokažem!

Rogatec bil je že za časov starih Rimljanov znamenit kraj, kar njegovo latinsko ime „mansio roganda“ dovoljno priča. Naše mamke kaj rade pripovedujejo, da je bil Rogatec nekdanj veliko mesto, ki je segalo tje doli do sv. Vida ob Sotli, na ono stran pa tje gori do rogaške Slatine. Ali to je moralo biti že zeló v siladavnih

časih, morda še pred stvarjenjem sveta, ker so ondot, koder je nekdanj bilo mesto, zdaj že veliki hribi in visoki bregovi nastali.

Tudi v celjski kroniki in v zgodovini štajerski sploh odmerjeno je rogaškemu trgu dostojno mesto. Da bi imel one knjige pri roci, povedal bi ti marsikaj, ali ker jih nimam, verjemi mi na besedo! Še celo v turških bojih niso bili junaški Rogačani poslednji med Slovenci. Dostikrat so divje Turke natolkli in vesele zmage obhajali. Le ko jo je poslednjikrat Turek primahal bil in z nekega hrvaškega hriba s svojimi pogubivnimi kanoni rogaški grad bombardiral, tedaj so rogaški junaki obnemogli in na tirom prosili Boga za srečno poslednjo uro. Razsipal in razdril je Turek rogaške zidine in še zdaj se slednji Rogačan žalostno zamisli v one nesrečne minole čase, kedar vidi nad seboj razvaline starega gradu.

In ta zgodovinsko-slavni Rogatec, da bi sedaj, ko je duh narodnosti mogočno prešinil vse narode, posebno pa tudi vrle Slovence — da bi zaostal za drugimi! Tega ne bo dal nijeden Rogačan! In tako mora tudi biti; ali mar ne veš, mili čitatelj! da je že tudi na obzorji rogaškega slovenstva zavitata nova zvezda-danica? Ali ne poznaš mladega pesnika in pisatelja slovenskega,

ki se po rogaškem trgu imenuje Rogački? In če je res, kar sem slišal, da ima ta mladenec veliko pesniškega duha v sebi — gotovo bode poslal svoj domači kraj, da bode ponosno se vrstil Rogatec Šiški, Kosesu in Vrbi! Prvi prvenec B. Rogačkega, glediščina igra „Kteri bo?“ ima, kolikor sem videl, med mnogimi prednostmi še posebno to, da se zarad obilnega osoblja po naših tesnih čitalnicah lahko predstavljati ne more. In to je že nekaj vredno, ker po tem takem se igre ne pišejo zato, da bi se predstavljale. — Pa tudi v rajnej „Torbici“ blagega spomina pogosto se je nahajalo ime Rogački.

Po vsem tem je jasno, da imajo Rogačani dovolj vzroka ponašati se s svojim vilinskim ljubljencem, in vsega dobrega si nadjati in pričakovati od njega. Samo dajte, Rogačani! napravite čitalnico in tudi jaz bodem prišel, kedar se bo obhajal njen rojstni dan, in to Vam obljubim pred vsem slovenskim svetom, da, ako sem Vas danes grajal in se Vam smejal, peval Vam bodem ondaj slavne slavospeve!

meljiti, ako bi ne bil s srenjskimi opravili preobložen. Sezite mu pod pazduho vsi tisti, kateri je mar in skerb za povzdigo slovenščine. — Kako malo se misli v duhu ravnopravnosti delati, nam je nedavno slavno ministerstvo pokazalo. Triletni pravoslavni madjarski akademiji v Kološvaru (Klausenburg) na Erdeljskem je dodalo še četrto leto, tako da ima sedaj take pravice kakor pravoslavne fakultete na vseučiliščih. Ni tedaj čuda, da „Pozor“ proti tacemu početju protestuje in hervaško dvorno kancelarijo vpraša, zakaj se ni kaj tacega tudi z zagrebško pravno akademijo zgodilo? Le dvalizma nas varuj Bog!

Iz Brega v Dolini. n. (Laški pozivi slovenskim kmetom. Učiteljska služba. Vojaci. Vreme.) Ko 5. t. m. na večer prijatla do bližnjega Ospa sprejavam, pride mi naproti mož z listekom v roci ter me lepo prosi, da mu razjasnim ta listič, kterege jih je že sedem v rokah imelo in prebiral, pa nič družega vedelo povedati, kakor to, da stoji črno na belem! Vzamem ga v roke in berem med drugim to le: „La s' invita di pagare entro giorni tre a scanso dell' esecuzione politica la competenzaa i. t. d. Ko mu vse na tanko rasjasnim in rečem, da mora, če je mogoče, še danes izplačati, ker obrok ravno danes izteče, odvrne mi srdito: „Kako morem o pravem času odrajtati, če ne zastopim tega jezika niti toliko, kar je črnega nohta.“ Tarih listov sem samo v enem dnevu pet prebral. To je očiten dokaz, da v Kopru narodna ravnopravnost še vedno pod mizo leži, da si tudi prebiva v tem okraju večina Slovencev.

Razpisa za novo učiteljsko službo v Boljuncu ne mislijo razglasiti po slovenskih časnikih, ampak razpošiljal se bode le po nekterih dekanijah. Kakor zdaj slišim iz gotovega vira, sklenilo se je oznaniti službo za boljunskega učitelja po tržaškem časniku „Osservatore.“ To tudi res dokazuje, da so v Boljuncu slovenski časniki res še bele vrane! Hvalevredno pa je to, da srenjsko predstojništvo v Boljuncu ne tirja od bodočega učitelja znanja italijanskega, jezika kakor je n. pr. lani o tem času dolinsko tirjalo.

Ni še dolgo, kar je prišlo nekaj vojakov polka Marojčiča, kateri so v tržaški okolici razpostavljeni, v majhno vas Sacrb gledat sv. jamo, v kateri je mladenec Sacrb ali Servul čez poldrugo leto v ostri pokori živel, še bolj pa zahvalit se Bogu, da so po tolikih težavah prehude vojske zopet prišli zdravi na slovensko zemljo, milo svojo domovino. Ker jim ni bilo dovoljeno v sv. jamo, šli so v cerkev, kjer so dolgo pobožno molili.

Šole v dolinski dekaniji so se vse končale. Zadnja se je zaperla dolinska po dokončanih očitnih skušnjah in slovesnem deljenju daril pridnim šolarjem in šolarcem na 16. t. m. popoldne.

Vreme je kaj čudno in nestanovitno, kakor tudi ne dobro naše za zdravje, ker slišimo slabe novice od ptujega pa dobro znanega gosta „kolere“, ki se zdaj tu sedaj tam prikazuje. Bog odverni to hudo šibo od nas!

Ptuje dežele.

Pruska. Govori se, da se je pogajanje s saksonsko vlado mahoma razderlo. Bismark bi rad sam kraljeval. Kako da se bo Saksonska iz te homatije izvila pa svojo poprejšnjo neodvisnost obderžala, ne bo težko povedati, če se Bismarkovo obnašanje enmalo pregleda. — Parci so tudi zelo nanj hudi, — vlada pa mu je največi red sv. Huberta kot plačilo za njegove zasluge poslala! Ali ni to čudno? Tudi ste menda

obé vladi neko skrivno zvezo sklenile. — Bismarl je 20. t. m. postal generalmajor; poprej je bil samo major. — Kar se pa zbornice tiče, so si spet poslanci pa vlada navskriž, in sicer zavolj denarja. Vlada bi rada nekaj na posodo vzela, poslanci se pa proti temu upirajo in pravijo, da tega ni potreba. Če tedaj ne dovolijo, govori se za gotovo, bodo pa spet domu poslani in vlada bode z nova jemala in dajala denar, kjer se jej bo potrebno zdelo. Bismark tu ne zastopi nobene šale! (Še je dovolilo 40 mil.)

Francoska. Napoleon gre v biariške toplice. Obiskat ga tudi pridejo Bismark, Gorčakov, Meternich in še drugi veči in manji diplomati. Tam se bo spet kaj vganilo in skovalo, kakor svoje dni v Plombierskih toplicah. Kar pa druge reči zadeva, kaže se vsak dan bolj očitno, da Napoleon ne mara več za mehikansko cesarstvo in da ga je že njegovi osodi prepustil. Pariški bogatini, ki so cesarstvu potrebni denar priskerbljevali, oklicali so bankrot, kar nam vse razodene. — Zastran turških zaved pa stoji Napoleon z Angleško vred na strani Turkov ter je sultanu po svojem poslancu dal vedeti, da ga bo na vso moč podpiral. Bog ga vedi, če mupa med tem v rokah ne umerje! — Z Rusijo niso več tako prijazni. Turčija je tega kriva!

Ruska. Kakor časniki pišejo, sklenil je ruski car, da se poljsko kraljestvo ne združi popolnoma z ruskim cesarstvom, kakor je bilo poprej namenjeno, ampak da ima svojo posebno upravo itd. Nekaj že tudi to pomenja! Sicer se pa zdaj na Ruskem kaj zelo zoper Turke vnemajo in bi jih radi prej ko mogoče tje v Azijo kam zapodili. „Mosk. viedomosti“ piše, da je in mora tudi biti glavni faktor pri reševanju izhodnega prašanja — Rusija!

Italija. Mir se bo vendar že kôneč t. m. sklenil. Napoleon je moral spet pomagati in prigovarjati, da so so enmalo bolj podvizali. Odskodnina se bo v goldinarjih štela, ni pa še gotovo znano, koliko da bode Italija razun dolga še poverh plačala. Menda so si še za 14 milijonov navskriž, ker Italija hoče le 24 m. dati, naša vlada pa zahteva. 38 mil. Zastran meje pa je dunajska „Abendpost“ vse upanje enkrat za vselej poderla, ker po njenih besedah ni bilo in ne bo o tej zadevi nič govora. Čudno! Ranjca „Const. Oestr. Ztg.“ pa nam je enkrat povedala, da si bodo avstrijski diplomati na vso moč prizadevali, da dobi Avstrija proti Laškemu boljše meje itd.

V Siciliji se je punt že zadašil. Nastal je menda najbolj zavolj tega, ker so samostani vzdignjeni. — Persano je še vedno v preiskovanju. Dotična komisija je vse ladije pregledala ter izrekla, da je bilo pred vojsko vse v dobrem stanju.

Turčija. Iz Kandije se te dni ni nič posebnega zvedelo. Zavarovavne vlade si neki prizadevajo za mirno spravo, tako da bi se Kreta z gerškim kraljestvom združila in tudi meje proti severju nekoliko razširile. Toda ne ve se, ali je to kaj več kakor govorica. Sicer pa Turki spet kaj grozovito s kristjani ravnajo; da bi le skorej rešeni bili!

Razne novice.

* Tolovaja Udmanica še zdaj niso vjeli. Ravno te dni je blizo Zagreba plenil in ropal na potu, po farovžih in v družih hišah, da je groza slišati. Oklicana je že bojé po vsem Hervaskem in Slavonskem nagla sodba; vojaki, žandarji, kmetje, sodniki — vse je že na nogah in ga išče po noči in po dnevu, ali zastonj. Vidijo ga sicer, ne ugrabijo pa ne. Strah med duhovščino na kmetih je že tako velik, da je več župni-

kov svoje fare popustilo in drugam ubežalo. Po pravici se je res čuditi, da ga ne morejo kje zasačiti. Gosposka bi vendar morala na vso moč skerbeti, zlasti ker se vajakov ne manjka, da bi prej ko mogoče ljudstvo, ki davke plačuje, tacega tolovaja rešila. To je vendar silno! — Slišimo, da se je 23. t. m. sam ustrelil.

* Več okrajnih predstojnikov na Českem je po vojski s tem svojo delavnost pričelo, da pridno in kar se da, ubožno ljudstvo rubijo. To je vendar silno!

* Na Dunaju je oni dan za kolero umerl znani opat in Schmerlingov prijatelj dr. Vilhelm Eder. Bil je 85 let star.

* V dunajskih norišnicah je zdaj 1115 norcev. Pravijo, da jih še nikdar ni bilo toliko skupaj.

* Mesto Ašafenburg je plačalo pruskemu generalu Vogel pl. Falkensteinskemu za 3 kosa 1274 gld. 24 kr., Manteuffel-u za 7 dni 3465 gld. 40 kr. Dobro se sta mastila!

* Dr. vitez Azula, avškultant pri deželni sodnji v Gradcu, je stopil v dominikanski red.

* V nedeljo 30. t. m. bo horjulski župnik Jerala svojo zlato mašo obhajal.

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: Umerl je gosp. Jožef Rogelj, lokalist v Strajni R. I. P.!

Goriška nadškofija: G. Janez Abram je postal korar pri stolni cerkvi v Gorici, g. Jož. Gergolet vikar pri sv. Martinu na Krasu, g. Jož. Kavčič prvi, g. pl. Savorgnani Cene pa drugi kaplan v Lučniku. G. Jož. Zei pride za kaplana v Koprivo, g. Jan. Visintini v Kampolongo, g. Jan. Mantoessi pa v Grad ob morju. G. Pavel Fabris je postal nunski spovednik v Karminu. Dalje gredó za kaplane gg. novomašniki: Ant. Mihelj v Staniel, Jož. Golja v Podbrdo, Jak. Pušič k sv. Roku v Gorici. G. Jan. Galli gre za ekspozita v Vermeigliano, g. Andr. Furlani za vikarja v Pieris in v Ronko vikar Vermeiglianski. G. Mat. Škodnik je stopil v kapucinski red. G. Štef. Brezan gre za kaplana v Opačjeselo, g. Ant. Franzot pa v Vilese. — Umerl je g. Miha Pecorari. R. I. P.!

Žitna cena.

v	pšenicne		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	4	65	3	85	2	55	1	50	3	70
Celju	4	90	3	20	2	40	2	30	3	80
Ptujem	4	50	3	60	—	—	1	40	3	50
Ljubljani	4	98	3	80	3	15	2	10	—	—
Kranju	4	15	2	80	—	—	1	40	4	—
Novemestu	4	40	3	—	2	50	1	20	—	—
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovecu	5	33	3	98	3	38	1	77	—	—
Terbižu	5	90	4	90	4	30	2	70	—	—
Varaždinu	4	85	3	75	2	50	1	55	3	60
Zagrebu	3	70	—	—	1	20	1	81	—	—
Sisku	5	60	—	—	—	—	1	55	—	—

Loterija.

Terst, 26. septembra:

19 26 8 48 16.

Prihodnje srečkanje je 6. oktobra 1866.

Dunajska borsa 28. septembra 1866.

5% metalike	62.—
5% nacional	68.70
1860 derž. posoj	81.10
Bankine akcije	723.—
Kreditne „	153.40
London	127.—
Novi zlati	6.09
Srebro	127.25